

Könyvajánló

Oravecz Imre: Kaliforniai fűrj. Pécs: Jelenkor, 2012

A 19. század második felében és az azt követő századfordulón nagy tömegek keltek útra Magyarországról Észak-Amerikába. Zömük kevésföldű parasztember vagy nincstelen zsellér volt, de akadtak köztük szép számmal jobb módúak is, akik további gyarapodásukat remélték a kivándorlástól. Eredetileg csak annyi időt szándékoztak az Új Világban tölteni, amennyi ahhoz kellett, hogy némi pénzt gyűjtsenek, és hazatérve földet vehessenek, házat, istállót építtethessenek, kit milyen cél vezérelt. Csak hát odaát többnyire minden másként alakult, mint tervezték. Különös, de ez a nagy, emberi dráma jóformán visszhangtalan maradt a magyar irodalomban, és máig nincs méltó feldolgozása. Ezen a helyzeten igyekszik változtatni Oravecz Imre regénye. Azt a küzdelmet ábrázolja, amelyet ezeknek a férfiaknak és nőknek, fiataloknak és öregeknek az óhazából való távozás és az új hazában való megmaradás jelentett.

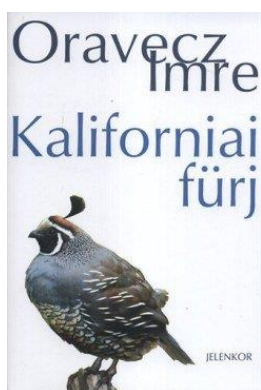
A Kaliforniai fűrj - amely az Ondrok gödre folytatása de önálló regényként is olvasható - az Árvai-familia amerikai letelepedésének története. A regény főhőse, Árvai István Toledóba érkezik feleségével és két gyermekével, és egy temperacél-öntödében sikerül elhelyezkednie. A viszonyok romlásával, évek múltán azonban a kaliforniai Santa Paulába költöznek, és a családfő egy olajvállalat élezőjeként helyezkedik el. A regény tengelye a szereplők identitásproblémája: mennyiben képesek a családtagok megőrizni magyarságukat Amerikában? Az is kérdés továbbá, hogy mit értünk egyáltalán magyarságon: nemzeti hovatartozást, a történelmi múlt, az anyanyelv, a szokások megőrzését és átplántálását a gyermekekbe vagy a (szülő)földhöz való ragaszkodást?

A regény egyik legértékesebb és emberi megérzésekben leggazdagabb vonulata a végső döntést kísérő élmények, az akácfa és a fűrj motívumának megjelenítése. István ugyanis mindvégig különösen vonzódik a kaliforniai fűrjekhez, vonulásuk és panaszos de egyben megnyugtató énekük az elhagyott hazát idézi.

„Úgy hangzott a hangjuk, mintha búslakodnának, mintha elvesztettek volna valamit, valami fontosat, értékeset, és azt keresnék. És közben vigasztalnák, biztatnák egymást, hogy meglesz, meglesz.” Az allegória szinte egyértelmű: a madarak hangja, csapatos vonulása Istvánt a legfájóbb pontján érinti meg, az óhaza iránti, eltéphetetlen kötődése ilyenkor kínozza leginkább. S amikor már végső döntését meghozta, miszerint együtt marad a család, mégpedig Amerikában, a madárcsapatból kitetsző albínó fűrj erősíti meg az elhatározásában.

A Kaliforniai fűrj az ígéret földjének, a századelő Amerikájának, és abban a magyar paraszti emigráció hétköznapijainak feltárása. A regény szomorú kérdéssel szembesít minket: Miért kell elmennünk szülőföldünkről ahhoz, hogy emberi körülményeket teremtsünk a családunknak?

Lesújtó, hogy alig száz évvel később pontosan ugyanezt a kérdést kell feltenni és Oravecz regénye legalább annyira századfordulós történelmi tabló, mint az ezredforduló keserű tükre.

Jó olvasást!

Benkéné Szabó Andrea

könyvtáros